

УДК 316.485.22(477)

Тімар І.О., канд. соціол. наук, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,
Білоус Є.В., ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

ПРОТЕСТИ З ЕКОНОМІЧНИМИ ВИМОГАМИ В УКРАЇНІ

Подано аналіз даних моніторингового дослідження протестів, зокрема протестів з економічними вимогами (їх кількість, тактика та залежність кількості протестів від інфляційних очікувань та очікуваного розвитку економіки країни).

Ключові слова: протести з економічними вимогами, інфляційні очікування.

Спостереження за протестами¹ у цілому та економічними протестами зокрема свідчить про те, що їх кількість поступово збільшується. Принаймні можна говорити про зростаючу кількість зафіксованих протестів (рис. 1).



Рис. 1. Динаміка кількості протестів у 2009–2015 рр., кількість протестних подій*
 *Тут і далі дані за 2015 р. наводяться без I кварталу.

¹ За даними моніторингу протестів, репресій і поступок проводиться з жовтня 2009 р. Центром соціальних і трудових досліджень. Розрахунки авторські.

Протягом періоду спостережень (з 2009 р.) відбулося майже 10 тис. протестів з економічними вимогами. Враховуючи, що частина даних (за I квартал 2015 р.) все ще не оброблена, можна вважати, що у 2015 р. відбулось близько 3000 протестів з економічними вимогами.

Порівняно з 2011 р., кількість зареєстрованих протестів у 2015 р. зросла щонайменше у 4 рази, а протестів з економічними вимогами – 3,3 раза. З 2012 р. спостерігається стала тенденція щорічного зростання кількості протестів з економічними вимогами у 1,3–1,5 раза.

В Україні протягом 2009–2015 рр. переважаючими були конвенційні протести з економічними вимогами. Частка насильницьких протестів була малою. Проте після 2014 р. ця ситуація змінилась: хоча конвенційні протести залишились переважаючими, їх частка знизилась, натомість істотно зросла частка насильницьких протестів – майже до 18% у 2015 р. (рис. 2). Значною мірою це можна пояснити «нормалізацією» насильства як тактики після спроб жорсткого придушення протестів Євромайдану, а також початку бойових дій з Російською Федерацією та її найманцями.

Динаміка чисельності учасників протестів з певними економічними вимогами значно варіюється в часі. Порівняно з 2014 р., у 2015 р. істотно зросла кількість учасників протестів, пов'язаних з комунальними послугами (з 11 992 до 26 850 осіб, тобто – у 2,2 раза більше). Дещо збільшилась кількість учасників у протестах щодо навколишнього середовища (зростання кількості учасників у 1,8 раза), соціальних виплат (1,5 раза), проти забудови міст (у 1,1 раза), щодо земельних питань (1,04 раза). Наймасовішими протестами у 2015 р. були протести проти податків (рис. 3).

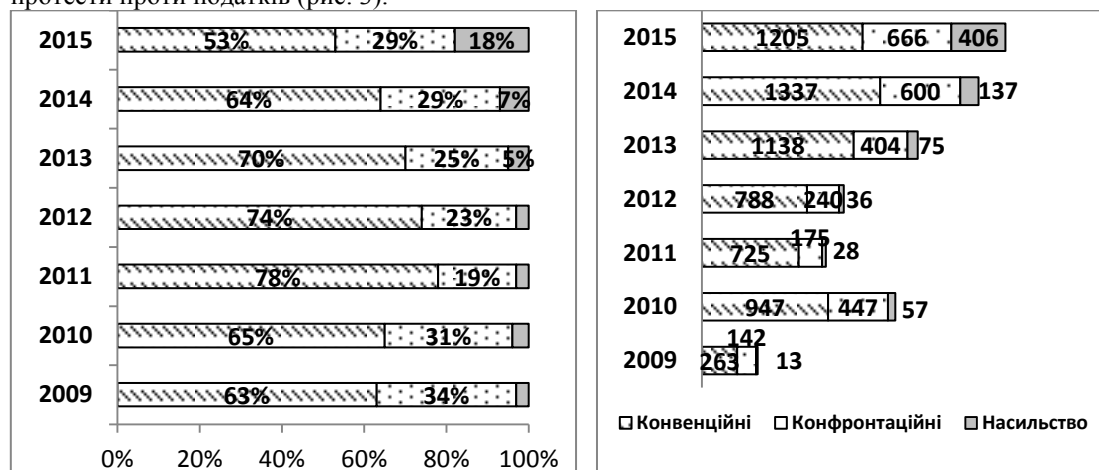


Рис. 2. Тактика протестів з економічними вимогами у 2009–2015 р., частка та кількість протестних подій

Виявлено зворотну залежність кількості протестів від очікуваного розвитку економіки країни (коефіцієнт кореляції – 0,738). Отже, якщо у суспільстві переважають позитивні оцінки майбутнього економіки країни, то кількість протестів зменшується (рис. 4).

Щодо інфляційних очікувань і кількості протестів, то тут виявлено сильну позитивну кореляцію (на рівні 0,73). Таким чином, із збільшенням рівня очікування інфляції кількість протестів має тенденцію до зростання (рис. 5).

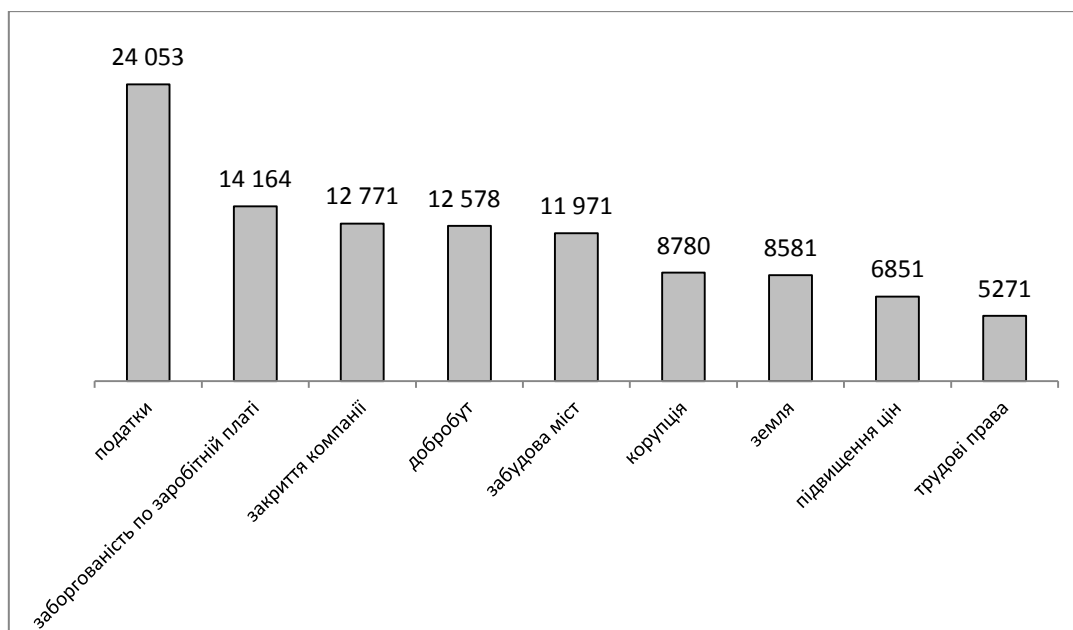


Рис. 3. Кількість протестувальників у 2015 р.

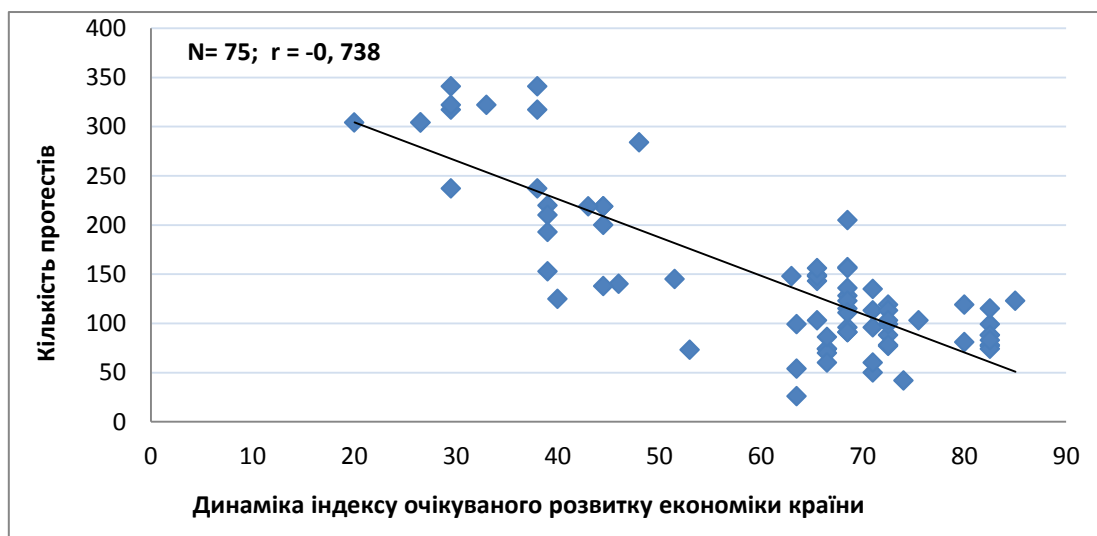


Рис. 4. Залежність кількості протестів від очікуваного розвитку економіки країни протягом 2009–2015 рр.

Досить жорстка детермінація протестів соціально-економічними чинниками може бути пом'якшена заходами інформаційної політики на основі обґрунтованої, чіткої та зрозумілої стратегії соціально-економічного розвитку країни.

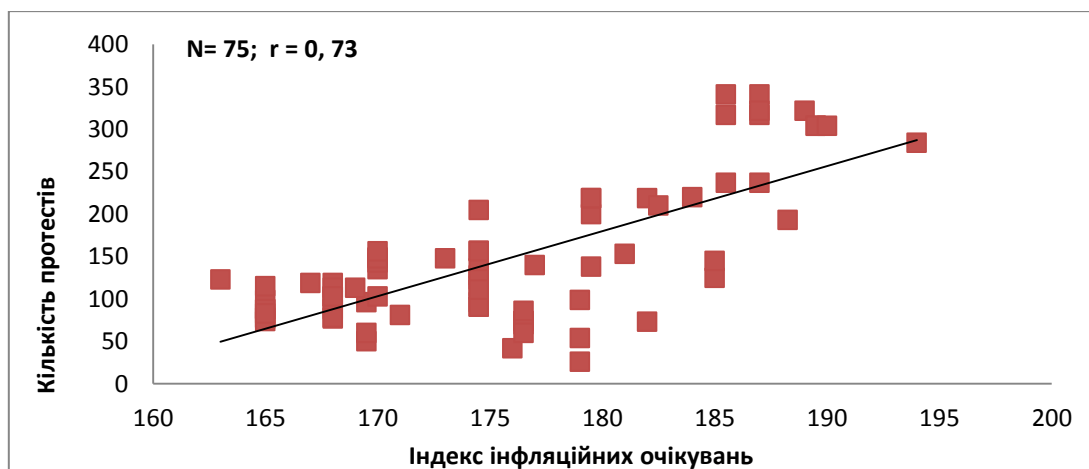


Рис. 5. Залежність кількості протестів від інфляційних очікувань протягом 2009–2015 рр.

Джерело: за даними моніторингу ЦСМ/УІСД імені О. Яременка за участю відділу моніторингових досліджень соціально-економічних трансформацій ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України».

Отримано 04.06.16

Титарь І.А., канд. соціол. наук, научний сотрудник отдела мониторинговых исследований социально-экономических трансформаций ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины»,

Белоус Е.В., младший научный сотрудник отдела мониторинговых исследований социально-экономических трансформаций ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины» (Киев)

ПРОТЕСТЫ С ЭКОНОМИЧЕСКИМИ ТРЕБОВАНИЯМИ В УКРАИНЕ

Представлен анализ мониторингового исследования протестов, в частности протестов с экономическими требованиями (их количество, тактика и зависимость количества протестов от инфляционных ожиданий и ожидаемого развития экономики страны).

Ключевые слова: протесты с экономическими требованиями, инфляционные ожидания.

Titar I.O., PhD. (Sociology), scientific fellow, department for monitoring-based research of social and economic transformations, Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian National Academy of Sciences,

Bilous Ye.V., junior scientific fellow, department for monitoring-based research of social and economic transformations, Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian National Academy of Sciences (Kyiv)

PROTESTS WITH ECONOMIC DEMANDS IN UKRAINE

Authors suggest analysis of the data from monitoring studies of protests, in particular, protests with economic demands (their quantity, tactics and the dependence of quantity on inflationary expectations and expected development of the country's economy).

Keywords: protests with economic demands, inflationary expectations.